

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

Walthier György

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Endrőd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett
közlünk.

VÉRTANUK EZREINEK

gőzölögő vére hirdeti gyászos bizonyossággal a vörös kommunizmus örjögő embertelen rémuralmát.

Mintha az első századok szörnnyű vérengzése élne újra. Amit az emberi elvetemedettség és gonoszság kitalálhat, azt mind végigpróbálják ártatlan ezrek és ezrek elpusztítására. *Ijjak és öregek, gyenge nők és gyermekek áldozatai* az embertelen fenekvadak vérengzésének csak azért, mert nem tagadják meg Istenüket, vallásukat, mert hűségesen szeretik hazájukat.

A napokban olyan esemény történt ismét Spanyolországban, amely századokig magasztalója lesz a hitvalló ember hősiességének és hazaszeretetének.

A toledói Alcazar nevű erőd katolikus védői hetek óta hősiességgel védték a várat a vörös csapatok ostroma ellen. — A lösz lassankint fogyni kezdett és az élelmezés is válságba jutott. — Az erőd épületeit a vörösök ágyui részben lerombolták, részben felgyújtották, úgy hogy már napok óta máglya módjára lángol Alcazar.

A vöröscsapatok vezére felszólította az erőd védőit, hogy adják meg magukat. A nemzeti csapat válasza ez volt: *„Tudjuk, hogy a helyzetünk reménytelen. A lemezárulás helyett azonban inkább fegyverrel kezünkben halunk meg. Csupán annyit kérünk, hogy két papot küldjenek be hozzánk. Az asszonyok és gyermekek velünk együtt akarnak meghalni.”*

E válasz után ismét eldőrdültek a vörösök ágyui és gránát-eső hullott a füstölögő Alcazar romjaira, ahol 1000 férfi, 150 asszony és 250 gyermek hősi halála hirdeti a világnak a kommunista banditák örjögő kegyetlenségét és a hazájuk szabadságát, ősi hitüket védő spanyolok csodálatos bátorságát és hősiességet. —

Hisszük és tudjuk, hogy e mártírok vére is termékeny mag lesz, amelyből Isten áldás fakaszt az új vérkeresztiséget átélő szegény spanyol katolikus testvéreinkre.

— y.

Gazdanap Endrődön

Verőfényes nyárvégi nap csalogatta ki Endrőd vasárnapi ünneplőbe öltözött népét az utcára az elmúlt hó 30-án. A Népház előtt elhaladó idegen bámulva szemlélhette, milyen hevülő izgalommal készül a falu apraja-nagyja. Az ifjuság szívében ott ég a büszkeség, mert alkalma van megmutatni, hogy a magyar falu kulturája mit jelent és mire képes, ha egy falu intelligenciája összeforr a néppel. Az éltebbek, akikre egy végigharcolt világháború és az állandóan tartó gazdasági harc minden emlékélt rányomta, a magyar faj bátorságával és szembenézésével tekintenek végig rajtunk, mintha mondanák: a vérzivatar, világnézeti és gazdasági harcok után és közepette is azok vagyunk, akik voltunk: erősek és büszkék, gerince nagymultú és nagyraihivatott nemzetünknek. De ott ég még valami az arcokon s kérdésre meg is halljuk a várakozás okát: Mit hoz a falnak a város, mit üzen a mai napra érkezett urak útján a községnek az ország.

Mi, akik kívül állunk az elmúlt másfél évtized alatt nemcsak a község, de az ország életkeretén is, csodálattal néztük a templombavonuló zászlókat és az alatta hullámzó tömeget. Mert ez a tömeg nem a régi öntudatlan, csak jó ösztönei által vasár- és ünnepnap templomba vezérelt nép, hanem öntudatos emberek tömege, akik érzik és tudják a Mindenható nagy jótéteményét a jó természetben és becsületbeli kötelességükben tartják azért a hálaadást. Ezért nem kellett az endrői gazdanapnak propaganda: elvitte az embereket vallásos lelkük a templomba s utána elvitte őket becsületük és tudásszomjuk a gazdagülésre.

Valami csodálatosan szép, valami elképzelhetetlenül gyönyörű kép tárult elénk a község háza udvarán. A fekete ünneplőbe öltözött meglelt férfiak hatalmas tömege mintegy óriási virág szirmai vették körül a virág féltett bibéit és porzóit: a magyar szinompába öltözött ifjuságot és gyermekereget. S megnyiták az ajkakat, küldték a

Mindenhatónak a hála himnuszát s az ölelő embergyűrűnek az izmokat feszítő fajszeretetet szolozsmáját.

És megjelent a város a falu, az ország a község előtt. Nem kortések jöttek a falu lelkét megvásárolni, de nagytudású szakemberek a falu lelkét gazdagítani. Óh Istenem, önként felsőhajtunk, ha ez 30 év előtt is így lett volna, hány millió acélos lélek állott volna elébe a trianoni zivatarnak! Ezt az acélt nem járta volna át sem az ellenség ólomgolyója, sem a vörös borbébjut lelki mótely.

Egy napra politizált a falu, politikát csináltak itt az érkezett vendégek is. Nem ütköztünk meg rajtunk, sőt tegyük szívünkbe a kezünket és ismerjük be, ezt vártuk mindnyájan. Hiszen azért jöttünk össze ezren és ezren, hogy nem az én, nem is a te, hanem a mi ügyünkkel foglalkozunk. Ha pedig a mindnyájunk dolgával, azaz közügyekkel foglalkozunk, mi mást csinálunk, ha nem politizálunk. Bizony politika volt ez az összejövetel, elejétől végig és pedig olyan politika, melyet a község minden lakosa magáénak vallhat bármilyen politikai párthoz tartozzék is. Nem bántottunk senkit, de vállvetve kerestük a módozatokat, melyekkel mindnyájunk közös sorsán javíthatunk. Amíg Endrődön ilyen politikát csinálnak, a köz és egyénileg is mindnyájan csak nyerhetünk vele s nyugodtan mondhatjuk: bár minden munkaszünetes nap ilyen politizálással telne el.

De Isten mentsen minket a pártpolitikától! Pedig, úgy látszik, Endrődön ebből is van elég. Ez az oka annak, hogy az igazi politika, az igazi közérdekű megbeszélés nagyon ritka, mert a pártpolitikából táplálkozó személyi gyűlölet (vagy talán helyesebben: a személyi gyűlöletből táplálkozó pártpolitika?) minden termékeny összefogást elgáncsolni törekszik.

Pártpolitika azonban — hála Istennek — ezen a gyűlésen nem volt. De csak a gyűlésen nem volt, mert a községben volt bőven; hiszen ez akadályozott meg több kisgazdát, hogy ott legyen a község háza udvarán és a Népházban. Biz ez hiba volt, de semmi köze a gazdanaphoz, ahol az igazi közérdek

Olvasóinkhoz!

Stefán Béla tanártársam eltávozásával az Egyházközség engem bizott meg a „Hármas-Körös“ szerkesztésével.

Örömmel vállaltam a kiténtető megbízást, mert úgy vélem, pedagógiai kulturmunkámat folytatam itt e lap hasábjain is, amikor hit-erkölcsi és hazafias alapon a falu népét közvetlenül érintő közgazdasági és szociális vonatkozású témákat tárhatok fel az olvasóközönség előtt.

Irányelvem: az igazságot és közérdeket szolgálni.

A toll hatalmas fegyverével támogatok minden törekvést, bárhonnan indulna is ki, amely a község fejlődését, a nép anyagi és kulturális haladását szolgálja.

Szembefordulok és az igazság pártatlan eszközeivel felveszem azonban a harcot minden olyan terv, célkitűzés, avagy kísérlettel, ahol az önző egyéni, érdemtelen családi vagy klikk-érdek elősegítése volna a rejtett cél.

A politikában is a közérdeket tekintem. Ahol a nép érdekében cselekvést és jószándéku munkát látok, azt — de feltétlenül keresztény, hazafias irányzatot, — támogatom. —

Szószátyárkodás, népámitás, üres politikai szólamok, személyi gyalázkodások félrevezethetnek könnyen gondolkodó egyéneket és hangzatos frázisaikkal olykor tömegeket is, de mert községünk fejlődését, népünk anyagi és erkölcsi haladását nem segítik elő, e lap hasábjain napvilágot nem látnak, sőt mindenkor kellő megvilágításban és ha kell, támadásban is részesülnek.

Endrőd népe két év alatt megszerette a „Hármas-Körös“-t, hisz másfél ezer példányban falusi havi tudósító alig jelenik meg az országban. — Kérem, tartsák meg szeretetüket és bizalmukat e lap iránt továbbra is, ígérem, hogy minden igyekvéssel iparkodom azt kiérdemelni.

Endrőd, 1936. szept. 15-én.

Hazafias tisztelettel:
WALTHIER GYÖRGY
polg. isk. igazgató.

ülte diadalát.

A község vendégeinek legnagyobb része azonban — miért ne állapíthatnánk meg? — mégis csak pártpolitikus volt. De ezek az urak otthonhagyták a pártot, hozzánk csak a politikát, a közérdek önzetlen szolgálatát hozták. Nem zajos helyeslést vártak és kaptak, de csendet és abszolút figyelmet; tanítottak és mi tanultunk, ezért kijár nekik az a tisztelet és megbecsülés, mellyel őket a gazdatársadalom fogadta és utjukra kísérte. (H.B.)

Katolikus Akció

A falvak népe Budapesten

A Katolikus Akció országos elnöksége október 3-4-5-6. napjaira hívta össze Budapestre az idejé országos „Katolikus Nagygyűlést”.

Az egész ország katolikus népe megmozdul, hogy résztvegyen az idejé sereg-szemlén, amely „Krisztus és a falu” jelmonddal a falvak és tanyák népének legfontosabb kérdéseit tárgyalja. — A Nagygyűlés fénypontja az október 4-én délelőtt 10 órakor kezdődő megnyitógyűlés és a délután ezt követő Eucharisztikus Körmenet, melyen a falvak népe színes népviseletben vonul fel. — Óriási arányúnak ígérkezik a falu katolikusainak felvonulása. Már eddig is tíz keresztes-gyors vonat beállítását kérték a vidék nagyobb helyeiről, — A békésmegyei katolikusok október 4-én a Békéscsabáról induló ke-

resztes gyorsal indulnak Budapestre. — Az endrődiek Gyomán szállhatnak fel. —

Akik azonban több napot óhajtanak ott tölteni, azok a rendes vonatokon 50 százalékos kedvezményt kapnak. —

A nagygyűlés „Ince pápa-jelvénye” jogosít az utazás kedvezményeinek igénybevételére, de egyúttal az összes ünnepeken és nyilvános üléseken való részvételre is.

Akik akár a vasuti kedvezményt, akár a keresztes-gyorsra való utazást igénybe óhajtják venni, azok szeptember 23-ig jelentkezzenek a Plebánia-hivatalokban. —

Békésmegyei Katolikusok! Vegyetek részt ti is minél nagyobb számban a falu demonstratív megmozdulásában és tömegesen utazzatok fel Budapestre!

Vidám gyermekcsereg

masirozott be e napokban az Uristen szent hajlékába és papjával, tanítóival együtt énekelte imádságos lelkülettel:

Jöjj el Szentlélek Isten!... Ereszd reánk kegyelmedet...

A vetés nagy munkájához Isten áldását kérték, hogy az aratás gazdag legyen. —

Vége a gondtalan pihenésnek, itt a küzdés, a munka ideje: megnyitlak az iskolák.

A szülők biztató reménységgel, de gondos aggodalommal bizzák reá szívük magzatát a magyar jövő apostolaira: a magyar néptanítóra.

Az ifjúság oktatása és nevelése rendkívüli felelősséget és nagy munkát igényel. — A szülői ház ezt elvégezni önmagában nem tudja. A nagy érték: a magyar jövő ígérete a tanító. a tanár kezébe van letéve. Ehhez azonban nem elég a tanítói vagy tanári oklevél, ide hivatás, jószág, türelem és áldozatos gyermek-szeretet kell!

De a legkiválóbb tanító sem tudja nemes hivatását kellő eredménnyel betölteni, ha a szülők részéről támogatást, segítségét nem kap.

Súlyos hibát és mulasztást követ el az a tanító, aki felelősségteljes nagy munkájában az állandó kapcsolatot nem keresi a szülőkkel, de még súlyosabban vétkeznek azok a szülők, akik a tanító fáradságos és áldozatos munkáját nem értékelik, sőt támadják, sértegetik, kifogásotják a tanító működését — gyakran gyermekeik előtt is. —

Hibáznak a szülők, hiba lehet a tanítóban is. Tévedni emberi dolog. — A nagy cél azt kívánja és követeli, hogy e hibákat kölcsönös megértéssel, jóindulattal és szeretettel repe-ráljuk — épen a gyermek helyesebb nevelése és jövője érdekében.

A katolikus magyar tanító a krisztusi szeretet melegével fogadja az Isten remekét: a gyermeket. Plántálja szívébe az istenfélelem, szülői szeretet, engedelmesség, kötelességtudás és rendszeres munkaszeretet erényeit, hogy az iskolából kikerülve bátor és öntudatos harcosai legyenek a keresztlény Nagy-Magyarországnak!

A BERÉNYI KATOLIKUSOK ÜNNEPE

Gáspár István plebános jubileuma

Bensőséges, felemelő szép bucsu-ünnepe volt a mezőberényi katolikus Egyházközségnek a B. Sz. Mária nevenapján.

Ünnepelték templomuk megáldásának félszázados évfordulóját és hűséges szeretettel övezett papjuknak: Gáspár István szentszéki bíró, plebánosnak 25 éves berényi lelkészi működését.

Nemcsak a kisebb létszámú hívőcsereg többszáz tagja, de a másvallásúak közül is sokan vettek részt az ünnepségen. A környék papsága élén az Egyházmegye főpásztora: dr. Lindenberger János apostoli kormányzó, a járás képviselőjében dr. Marschall Ferenc főszolgabíró, Mezőberény és Köröstarcsa etőljárósága, dr. Ángyán Béla v. államtitkár, kerületi orsz. képviselő, a helybeli evangélikus egyház küldöttsége és sokan mások emelték megjelenésükkel az ünnepség fényét.

Előzőleg Kovács Sándor püspöki tanácsos tartott háromnapos lelkigyakorlatot a hívek számára, akik közül több százan járultak az Oltáriszentségben lakó Ur Jézushoz.

Az ünnepi nagymiséét dr. Lindenberger János apostoli kormányzó végezte fényes segédlettel. A szentbeszédet Csernus Mihály endrődi apátplebános mondta. Érdekes, hogy 1730-ban a berényi határban levő „Nemeskereki”-ből jöttek el az ott lakó katolikusok papjukkal, Pocsuk Imre plebánossal együtt, s ezek alapították az endrődi egyházat. Mint a kibocsátott raj jelenlegi plebánosa köszöntötte Csernus apát a jubiléum anyae gyház tagjait, akiknek templomát 50 év előtt szintén endrődi plebános Schiefner Ede prépost áldotta meg. Legyetek hűséges gyermekei e templom Védasszonyának, a Boldogságos Szentszűznek és kérjétek őt, hogy továbbra is oltalmazza, védje a hitközség minden tagját s legyen vezetője és irányítója a berényi egyház jubiléum lelkipásztorának. Ő szentmiséjében nap-nap után megemlékezik rólatok, illő és méltányos, hogy ti is, ma különösen imádkozzatok érte, hogy lelketek javára folytassa továbbra is nehéz pásztori munkáját. Tekintsetek reá mindig bensőséges tisztelettel és gyermeki bizalommal, hisz'

közlitek Ő a legtisztább isteni áldozat bemutatója, Ő a bűnbocsátó hatalom kezelője, az Oltáriszentségben lakó Megváltó valóságos és titokzatos testének kiosztója, Ő közbenjáró Isten és lelketek között. A mai ünnep őszinte hálaadás legyen Istennek a templomépítő Fehérváry-család áldozatos jótéteményeiért, a lelkipásztor áldozatos munkásságáért, de legyen újabb boldogító kezdet és erős ígéret a berényi katolikusok lelkiéletének erőteljes nekilendülésére, Istennel és papjával való szétszakíthatatlan összekapcsolódására, egy szebb jövőt ígérő, valláserkölcsei alapon nyugvó családi és társadalmi élet kialakítására és egykoron Istennél valamennyiőtöknek boldog egymásratalálása.

Az ünnepi szentmise után az egyházközségi képviselőtestület tartott dísz-közgyűlést az iskola udvarán, ahol a vendégek és hívek nagy tömege előtt Gozmány József mezőberényi főjegyző, világi elnök ismertette az egyházközség történetét és köszöntötte a jubiléum lelkipásztort, aki megható, a lélek mélységéből fakadó szavakkal köszönte meg az ünneplést.

A közgyűlést követő 400 terítékű közebeden Mezőberény község társadalmának minden rétege szép számban volt képviselve. A jelenlevők nagy figyelemmel hallgatták és lelkes éljenzéssel honorálták a szebbnél-szebb pohárköszöntőket, amelyeket dr. Lindenberger János apostoli kormányzó az ünneplő egyházközség plebánosára és jótévőjére: Fehérváry Celesztina urnőre, dr. Marchall Ferenc főszolgabíró az ország kormányzójára, dr. Ángyán Béla képviselő a berényi katolikusok példás társadalmi ösztetartására, Gozmány József az Apostoli Kormányzóra, többen, köztük Barabás György prépost-plebános és a mezőberényi evangélikusok vezető-lelkésze az ünnepélyre mondtak. A szépen sikerült összejövetelt Gáspár István plebános hálás köszöntő szavai zárták be.

Gazda- és munkásnap Endrődön

Gazda- és munkásnapot rendeztek augusztus hó 30-án az endrődi katolikus kisgazda és munkáskörök. A rendező bizottság már eleve úgy határozott, hogy minden párt-politikát kizár az ünnepségből. Hálat ad a Teremtőnek az idei év bőséges áldásáért, majd pedig megbeszélés tárgyává teszi mindazon közgazdasági, társadalmi és munkás-kérdéseket, melyek a falu népét közelről érdeklik.

A nagygyűlés védnökei: viléz dr. Ricsóy-Uhlarik Béla főispán és viléz dr. Márky Barna alispán a rendezőség kérésére a nagygyűlés előadóit úgy választották meg, hogy azoknak közgazdasági tudása és közéleti sulya biztosítsák a rendezőség elgondolását, da kivételes, reális értéket is jelentenek a gyűlés sikerének és eredményének fokozására.

Nehogy elfogultsággal vádolhassanak bennünket, a gyűlés lefolyását nem a mi szeméremtünkkel ismertetjük, hanem más helyek sajtótudósítóinak jelentését közöljük olvasóinkkal az alábbiakban:

A gazdatársadalom országos hetilapja: a „Vasárnap” írja a következőket:

„Békésvármegye egyik legszelbber fejlődő községe, Endrőd, augusztus 30-án szépen sikerült gazda- és munkásnapot rendezett. Aratóünnep, gazdaköri zászlószentelés, gazda- és munkásgyűlés, a sokgyermekes anyák megjutalmazása és mindennek bevezetéséül hálaadó istentisztelet tették gazdaggá Endrőd szép agrárünnepét.”

Az agrárünnepen résztvett dr. Ricsóy-Uhlarik Béla főispán, dr. Márky Barna alispán, dr. Schandl Károly v. államtitkár, az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatója, Mecser András az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke, Beliczey Géza felsőházi tag, a Békésmegyei Gazdasági Egyesület elnöke, Márky Jenő Békésvármegye gazdasági főfelügyelője, Kövy József gazdasági főfelügyelő a Földművelésügyi Miniszterium, Tolvay Géza gazdasági felügyelő az Alföldi Zöldmező Szövetség, dr. Tölgyes István igazgató a Faluszövetség képviselőjében, a Körösmenti képviselők közül Temesváry Imre dr. szeghalmi, dr. Tóth Pál szarvasi, báró Urbán Gáspár mezőturi és Csizmadia András az orosházi kerület képviselője, valamint a helybeli gazdák és munkások

„többezer főnyi” tömegén kívül Gyoma—Orosháza—Kondoros községek küldöttségei.

Nemzeti Ujság: „Megkapó és egyuttal nagyszabásu ünnepség színhelye volt a mult héten Endrőd, ahol gazda- és munkásnap rendezésével kapcsolatosan a 25 éves fennállását ünneplő Katolikus Népszövetségi Kör díszes zászlaját szentelte meg az ünnepi szentmise alatt Csernus Mihály apátplébános. A szentmise végeztével kezdődött a gazda- és munkásgyűlés, amelyen mintegy 3000 ember vett részt.”

A gyűlés megkezdése előtt a Zöldkereszt téli étkeztetésében résztvett szegény munkásgyermekek nevében egyik kisleány üdvözölte a főispánt, aki jelentős adománnyal segítette elő az éhező gyermekek kosztoltatását. Majd Németh János, az endrődi Munkás-Olthon elnöke tolmácsolta hálás köszönetét az endrődi munkástömegeknek. „Meggyőződünk róla Méltóságos Főispán ur, mondotta Németh János, hogy a télen nem törődött velünk senki más. Sem a politikusok, sem a szakszervezetek. Egyedül Méltóságod volt az, aki akkor, amidőn az endrődi munkásoknak százai kenyér nélkül voltak, lehajolt hozzánk és mintegy 25.000 pengős közmunka elrendelésével megmentett az éhenpusztulástól bennünket. Kérjük, segítse továbbra is atyai jóssággal az 1300 endrődi munkáscsaládot.”

A főispán látható megindultsággal köszönte meg az üdvözlést és biztosította az endrődi munkásságot állandó jóindulattól és segíteni akaró készségéről.

Ezután özv. Kocziha Andrásné ovónő tanítványai bájos aratójelenetet adtak elő, amiért lelkes ünneplésben volt részük.

A „Békés” c. lapból: „A program érdemi részét Varju Imre gazda beszéde nyitotta meg, aki helyi bajokról és kívánságokról beszélt.

Nagy figyelem fogadta Mecser András országgyűlési képviselő, az Omge elnökének beszédét, A gabonaértékesítésről beszélt és nagy tetszés kísértte, amikor azokról a rejtett kulisszatitkokról beszélt, amiket a termelő és fogyasztó nem ismer.

Schandl Károly, az Okh. elnöke a szövetkezeti mozgalomról, annak eredetéről tartott magas színvonalu előadást, rámutatva a földmunkás-szövet-

kezetek, különösen az endrődi sikeréről. Beszédéneknek az volt a megállapítása, hogy a karteleteket a szövetkezetekkel kell letörni. Bizzunk a jövőben, mondta beszéde végén, Lengylenországnak is volt Trianonja, mégis feltámadt.

Temesváry Imre a Köröshajózásról és annak jelentőségéről beszélt az értékesítés szempontjából. A három évre tervezett mű sokszáz kéznek adva munkát, már megindult, hogy a gyümölcs- és veteménykertészet fényes jövőjének nyissa meg kapuját.

Csizmadia András Orosháza országgy. képviselője kedvenc témájáról beszélt nagy tetszés mellett. A család- és gyermekvédelem kérdéseit fejtegette, amelyet törvényhozási uton kell megoldani. Kapjon családi pótlékot a munkás és iparos is. Biztosítani kell olyan kereseti lehetőséget, hogy nyugdíját kiki megteremthesse magának. Nagy taps zúgott fel, amikor megállapította, hogy a munkás szeresse a munkát, a munkaadó pedig szeresse a munkást.

Kövy József gazdasági főfelügyelő kiváló gazdasági szakelőadást tartott a minőségi termelésről és az önellátásról.

Tolvay Géza gazdasági felügyelő az Alföldi Zöldmezőszövetség nevében beszámolt a szövetség endrődi munkájáról a legelőápolás és rétjavítás terén. (Ezt a munkát a vendégek ebéd után meg is nézték.)

Dr. Tölgyes István a Faluszövetség igazgatója, aki Mayer István ny. miniszter helyett jött, a mezőgazdasági munkáskérdésről beszélt, hangsúlyozva, hogy a munkásréteget gazdasági mellékágakkal kell foglalkoztatni. A munkásbetegségélyezés kérdésének megoldását eddig a nehéz gazdasági viszonyok akadályozták, de a közeljövőben ez is elkészül. A magyar munkások feladata lesz, mondta lelkes tapstól kísérve, hogy a Körösök forrásvidékét megtisztítsák az ellenségtől.

Báró Urbán Gáspár, Mezőtur országgy. képviselője a közös munkáról, gazda és munkás összefogásának eredményéről beszélt. A magyar gazdának tanulnia kell, a kormánynak pedig kötelessége, hogy őt ebben támogassa.

Stefán Béla polgári iskolai tanár felolvasta a határozatokat, amelyekben a nagygyűlés az endrődi gazda- és munkástársadalom kéréseit terjeszti a kormány elé. (Lapunk más helyén közöljük.)

Végül Ugrin Vendel gazdálkodó mondott hálás köszönetet az illusztris előadóknak. Boldog lehet Endrőd gazda és munkásnépe — mondotta Uhrin — amikor az ország legkiválóbb közgazdasági szaktekin-

telyeit láthatja vendégül falujában. Önök eljöttek ide tanítani, felvilágosítani, küzdésünkben, munkakészségünkben megerősíteni, anélkül, hogy akár szavazatot, akár más támogatást kérnének tőlünk. A körösvidék népe nem felejtí azt el, hogy országos jelentőségű működésük és nagy elfoglaltságuk mellett is gondolkodnak reánk és a magyar fajszeretettől vezéreltetve törődnek velünk. Isten áldása kísérelje közéleti munkásságukat, hogy abból jobb idők fakadjanak a falu népére is. A mindvégig komoly és feszült figyelemmel kísért tanulságos gyűlés bezárása után a hatalmas tömeg a himnusz eléneklése után távozott annak színhelyéről.

Az ünnepség résztvevői ezután a katolikus népszövetség székházába vonultak, a szövetség huszonöt éves jubileumi diszkozyűlésére.

Csernus Mihály apátplébános, a szövetség elnökének imája után Kovács Mátyás jegyző felolvasta a huszonöt év történetét és az egybegyűltek sokáig lelkesen ünnepeleék a népszerű apát-plébánost, a népszövetség igazi megteremtőjét. Utána megtörtént a zászlóavatás, amelyen a zászlóanyai tisztet dr. Tüköry Józsefné töltötte be.

Lelkes hangulatban vonult a vendégsereg az ünnepi közebérel, amelyen háromszázan vettek részt, gazdák és munkások együtt, mindvégig pompás hangulatban. A közebérel, amelyen a vendégek mindenike felszóllalt, a késő délutáni órákban ért véget.

Közebérel után a község háza nagytermében folyt le a vasárnapi ünnepség harmadik része, a sokgyermekes anyák ünneplése. Huszonegy anya kapott jutalmat és kitüntetését.

A rendezőbizottság először csak 3 olyan sokgyermekes szegény anyát akart megjutalmazni, akik a forradalom után kötöttek házasságot, legalább 7-8 gyermeket szültek s legkisebb gyermekük is mostanában született. — A Németh János által vezetett gyűjtés azonban olyan szép eredménnyel zárult, hogy Csernus Mihály apát és Harsányi László indítványára az intéző bizottság 21 szegény anyát jelölt ki. A kiosztás alkalmával azonban kedvet kaptak a budapesti vendégek is és ők is 5 szegény munkásanyát jutalmaztak. — Dr. Schandl Károly v. államtitkár 30-, Dr. Temesváry Imre képviselő 10-, a Faluszövetség 10-, dr. Tüköry József újból 10 pengőt adományozott. A helyi gyűjtéscsől 3 asszony 10—10 pengőt, 3 pedig 1—1 mázsa búzát kapott. A

Tűzoltó-nap Endrődön

Folyó évben immár negyedik alkalom és megmozdulás volt a folyó hó 13-án lezajlott jubiláris tűzoltó ünnepség, olyan, amely a község határain túl vidéki, sőt megyei vonatkozású volt. A helybeli Önkéntes Tűzoltótestület ünnepelte fennállásának 10-ik évfordulóját, melybe bajtársias szeretettel, anyagi és erkölcsi áldozattal kapcsolódott bele a vármegyei Tűzoltó Szövetség. A vármegyei szövetség képviselőjében dr. Ugrin László vm. fb. főjegyző, a szövetség ügyvezető elnöke, dr. Máray Ágoston szövetségi pénztáros, Várkői Alajos tűzrendészeti felügyelő és Kovács Lajos alparancsnok jelentek meg, akiknek tiszteletére az O. T. választmánya az ipartestületeiben szűkebb körű ismerkedő vacsorát rendezett. A testület működő tagjai parancsnokuk vezetése alatt fáklyás menetben vonultak az ipartestület helyiségebe, s ott a szövetség képviselőit lelkesen üdvözölték. Az üdvözlő beszédet Szabó József parancsnok mondta. Az ismerkedési vacsorán Harsányi László főjegyző köszöntötte a vendégeket, melyet dr. Ugrin László szöv. elnök viszonzott szívből jövő, meleg szavakkal. Azt a hő kívánságát fejezte ki, hogy ez a szeretet és ragaszkodás, amely gyermekkorában az ő kortársait kivétel nélkül összefűzte, átvihető lenne a felnőttek közötti életviszonylatokba, hogy így a béke és harmónia uralná ennek a községnek az életét. Az intim hangulatú vacsora villanyoltásig tartott.

Kora reggel zenés ébresztő hívta fel a lakosság figyelmét a tűzoltó ünnepre. Egymásután érkeztek az idegen csapatok. A községház kapuja diszkapuvá változott s „Isten hozott” felírással várta a vendégeket. A megérkezett vendégek, előljárók és a csapatok zeneszóval vonultak fél 10 órakor a tábori istentiszteletre, ahol Földföldy Béla magasszárnyalású és a nap jelentőségét méltató beszéde után Harsányi F. Vince minorita áldozár celebrálta az ünnepélyes misét asszisztenciával, melynél négy tűzoltó ministrált. A szentmise után a hősi szoborhoz történt felvonulás, ahol dr. Ugrin László szövetségi elnök gyönyörű, könnyeket fakasztó beszédet mondott a magyar földről és a magyar sorsról, megkoszoruzta a hősi emlékművet. Petri Zoltán gyógyszerész az öcsödi testvéregyesület koszoruját helyez-

te el a szoborra. A lélekemelő megemlékezés után a Himnusz hangjaival záródott a szobor-előtti ünnepség.

Délelőtt 11 órakor a községháza tanácstermében Harsányi László főjegyző, testületi elnök megnyitotta a diszközgyűlést, melynek során dr. Máray Ágoston lelkes beszéd kíséretében nyújtotta át dr. Ugrin László szövetségi elnöknek az Országos Szövetség szolgálati kitüntető érmét, melyet a kitüntető elnök meghatva köszönt meg. Azután Szabó József parancsnok ismertette részletesen a szövetség 10 éves fennállásának történetét, melyet a közgyűlés nagyszámú hallgatója figyelemmel hallgatott meg. Majd felolvasta az Országos Szövetség távirati, a derecskei és törökszentmiklósi testvéregyesületek írásbeli üdvözlőit. Ezek után szövetségi elnök lelkes és buzdító szavak kíséretében osztotta ki a 10 és 5 év óta szolgáló tűzoltók részére az országos szövetség által adományozott kitüntető szolgálati érmeiket.

10 évi szolgálatukért kitüntető érmet kaptak: Szabó József parancsnok, Czikkely János alparancsnok, Kondor József őrs-parancsnok, Kiszely Simon őrs-parancsnok, Katona Sándor rajvezető, Katona Béla őrvezető, Timafalvi Mátyás csővezető. 5 évi szolgálatukért kitüntető érmet kaptak: Sóczó Vince rajvezető, Szonda István őrvezető, Uhrin Sándor őrvezető, Timár Károly, Timár Imre I., Dobai János, Kiszely Géza tűzoltók.

Délben az ipartestületben 300 terítékes közebed volt, melyen Harsányi főjegyző a kormányzót és a versenyre érkezett idegen csapatokat, dr. Libényi Béla, Szabó József tűzoltóparancsnokot, dr. Hunya Benő pedig a vármegyei szövetség elnökét: dr. Ugrin Lászlót köszöntötte. Ebéd után fél 3 órakor a piactéren nagyszámú nézőközönség jelenlétében folyt le a járásközi verseny, melyen Endrőd, Öcsöd, Szent-andrás, Mezőherény, Köröstarcsa, Körösladány és Gyoma községek válogatott csapatai vettek részt. A verseny eredményeképpen megállapítható, hogy az endrődi csapat elsőrangban szerepelt. A legnehezebb kilences és ötös szerelési versenyben első helyre került s így elnyerte a vármegyei szövetség vándorzászlóját első díj címén, második díjban 3 nadrag és 3 sapkát, támadási gya-

korlatáért pedig egy diszes ezüst serleget. A vezénylői egyéni versenyben szintén Endrőd vitte el a babért, amely egy ezüst cigaretta-tárca volt. A második vándorzászlót Szent-andrás csapata vitte és nagyszámú értékes díjakat nyertek a többi csapatok is. A versenyt dr. Ugrin László szavai zárták be, aki előtt — a mint — egy száz főnyi tűzoltócsapat díszmenetben vonult el.

Este az ipartestületben táncmulatság fejezte be a tűzoltónapot.

A csejtiek ünnepe

A régi írásokból olvassuk, hogy az uradalom dohánykerészei 1836-ban Csejten iskolát állítottak fel, ahol Bölös József tanító 16 növendékkel kezdte meg a tanítást. Bár az iskola később megszűnt, a 100 év előtti iskola alapításának emlékére és a 10 év óta egyfolytában ott szolgálatot teljesítő Lesniczki István községi tanító megünneplésére összegyűltek a Körösön-tuli lakosok, gyermekek, leventék f. hó 8-án. Ezen a kis kulturális ünnepségen megjelent dr. Sorbán Jenő járási főszolgabíró, dr. Sárosi József közig. gyakornok, a község képviselőjében Harsányi László főjegyző, Pádár Miklós segédjegyző és Kovács Sándor gazda. Az Rk. Iskolaszéket Földföldy Béla káplán és Fehérvári Ferenc tanító képviselték. —

Az ünnepséget Iványi István köri elnök nyitotta meg közvetlen meleg szavakkal. Megemlékezett az iskoláról és szeretett tanítójuk iránt a csejti lakosság hűséges ragaszkodását fejezte ki. Az ifjuság két darab egyfelvonásos vígjátékkal kedveskedett az összegyűlt közönségnek. Azután megindult a köszöntők sora az apró gyermekektől a felnőttekig minden réteg köszöntötte, virágcsokorral s egyéb értékes ajándékokkal halmozták el csejtipusztá tanítóját: Lesniczki Istvánt. Harsányi László főjegyző tolmácsolta a község egyetemének üdvözlését és köszönetét s felolvasta és átadta a községi képviselőtestületnek határozatát. Méltatta a csejti iskola 100 éves fennállásának jelentőségét és fejlődését. Nagy József az 50 év előtti csejti iskoláról emlékezett meg élvezetes élmények felemlítésével. Végezetül Lesniczki István tanító mondott meglafolt szavakkal köszönetet a nemvárt frappáns ünnepeltetésért.

Ez alkalommal nyújtotta át községi főjegyző a levante csoport ezidei járási versenyen elnyert két drb. kitüntető díszoklevelet.

Az ünnepséget este 100 terítékes vacsora és táncmulatság fejezte be.

Stefánia-Szövetség adományát Alapy Andor elnök indítványára Balogh Istvánné, Timár Vincéné és Koloh Bálintné kapták egyenként 20—20 pengőt, s az első kettő érdemjelet. Csernus Mihály elnök a Vöröskereszt 20 pengős adományát Dinya Istvánnénak, 1 mázsa buza adományát Timár Vendelnének, s az Endrőd-Gyomai Takarékszövetkezet 10 pengős adományát Timár Bálintnének javasolta kiosztani. Dr. Tüköry József 1 q. buza adományát Drahó Imréné kapta. Harsányi László főjegyző a Zöldkereszt három 10—10 pengős adományát Tóth Józsefné, Harnos Istvánné és Vaszkó Györgyné részére javasolta kiosztani. A kiosztás után dr. Schandl Károly v. államtitkár tartott könnyeket fakasztó szép beszédet a megjutalmazott édesanyákhoz, akik nyomoruságos életsorsban is teljesítik az oltárnál elhangzott eskü szent kötelezettségét és utánpótlást adnak a megcsönkített ország létszámában csökkent magyarságának. —

Endrőd község komoly gazdasági munkásközönsége nagy tanulmányt vont le a vasárnapi gyönyörűen sikerült ünnepségből. — Nem volt pártpolitika, nem kisebbitettek, nem gyaláztak senkit, nem rombolták a tekintélyeket, nem uszították a föld népet. — De megvilágították őszinte magyar nyíltsággal és tárgyilagos igazságszeretettel mindama fontos és életbevágó kérdéseket, amelyen a falu népe évek óta rágódik, s amelyeknek megvalósításától sorsának, családjának és falujának felvirágzását is remélheti. —

De a megjelent előkelőségek is kedvező benyomásokkal távozhattak. Láthatták azt, hogy Endrődön lehet tartani népes nagygyűlést csendőrszuronyok nélkül is. Ez a nép nem vad, nem szélsőséges, legalább is nagy többségben nem. —

Itt is van salak és söpredék, mint minden más helyen. Ezeknek talán nem kell a komoly beszéd, ezek szívesebben hallgatják a handabandázást, nagy-képű hazudozását azoknak, akiktől soha egy falat kenyeret, vagy egy lillér segítséget nem kapnak, ezek felülnek üres szolamoknak és becsapásra épített ígéreteknek. De — Istennek hála — ezek napról-napra fogynak, csökkennek. — A nép szemé nyílik. Neki már nem elég a szószátyárkodás. A komoly jószándék mellett azt is nézi, hogy mit tesznek az érdekében. S ahol azt látja, hogy csak a szavazatára van szükség, vagy hogy vállán mások a magasba jussanak, de ugyanakkor a „vérdíjat”, a tejfelt ők szedik le, akkor felnyílik a szeme és nem ugrik be mindenféle zöld maszlagolásnak. —

Hisszük, az endrődi gazdasági munkásközönsége sok embert a helyes útra, a józan belátásra térített.

Nyári napok Esztergomban

Méltóságos és föltisztelendő
CSERNUS MIHÁLY urnak
 apátplébános,
 mint a „Gazda- és munkásnap” rendező-
 bizottságának elnöke
 E n d r ő d .

Kedves Munkatársam!

Annak a jóleső érzésnek hatása alatt, mely az endrői gazdanap sikere fölött tölt el, kedves kötelességemnek tartom, hogy az ünnepség gondos és alapos előkészítéséért úgy Neked, mint segítségedre volt munkatársainknak különös elismerésemet és köszönetemet nyilvánítsam.

Amidőn arra kérlek, hogy ezt tudomásul venni és érdekelt munkatársainkkal plénum előtt közölni sziveskedjél, ismételt örömmel adok kifejezést, hogy fáradságos munkátokat oly szép siker koronázta. — Kérlek, hogy lelkes munkatörekvésekkel továbbra is fáradhatatlanul szolgáljatok a falu népének, kulturális és méltányos anyagi érdekeit, s ezzel a Nemzeti Egység magasztos eszméit, melynek eredménye hazánk boldogabb jövője kell, hogy legyen. —

Nagyrabecsülésem biztositásával és őszinte barátsággal készsleges munkatársatok:

Gyula, 1936. szeptember 3.
 vitéz Ricsóy Uhlarik Béla.

Méltóságos

CSERNUS MIHÁLY urnak
 apátplébános
 E n d r ő d .

Méltóságos Uram!

Igen tisztelt Barátom!

Engedd meg, hogy őszinte köszönetet mondjak hozzám intézett szives megleghangu leveledért. Nem Te tartozol nekem köszönettel, hanem én neked azért, hogy olyan szives voltál engem is meghívni és ezzel módot adni arra, hogy ezt a kiválóan sikerült, szép gazdaggyűlést végigélvezhettem. Remélni szeretném, hogy üdvös hatása folyton mélyülni fog és a gazdatársadalom egysége Endrődön is megerősödik. Egyben engeddd meg, hogy azért az igazán szép prédikációért, amit hallani módomban volt, őszinte hálámnak adjak kifejezést. Nemcsak a hallgatóságot erősíti az ilyen gazdaggyűlés, hanem az előadókat is erősíti a hallgatók szeméből tükröződő bizalom.

Őszinte köszönetem kifejezése mellett, melegen üdvözöl tisztelő hived

Budapest, 1936. szeptember 7.

Mecsér András

az Orsz. Mezőgazd. Kamara elnöke.

I.
 Valamikor 20 évvel ezelőtt — mint katona a világháború vérzivataros napjaiban — fordultam meg először Esztergomban. Még háborús külsejében is, mely akkor minden városban, falun magán viselte a polgári élet sokféle hiányait, megragadta lelkemet a város gyönyörű fekvése és akkori túlólagos, rövid ott tartózkodásom alatt is éreztem, hogy szívemet betöltik a múlt, a történelmi idők dicső és mélyeséges emlékei, tradíciói. Ezek olyan mélyen vésődtek szívembe, agyamba, hogy azóta is számtalanszor meg és megújult az erős vágy, hogy még egyszer láthassam s benne nyugodtan megpihenve, jól alaposan szemügyre vehessem hazánk egyik legősibb, szépséges kis városát és hogy megfüröszthessem az alföldi letargiában testvérharcban beporosodó, lassanként elfásuló lelkemet a magyar katolicizmus fellegvárának: a Magyar Sionnak felséges légkörében.

Az Ur Isten megengedte, hogy régi, tervszerű szándékomat az idén megvalósíthassam. Mindaz, amit apró iskolás koromtól kezdve Esztergomról tanultam, olvastam, hallottam, amikor megérkeztem eltörpült a valóság egyre jobban kibontakozó méretei, arányai mellett.

Céлом, hogy a nagy, Körösmenti kat. községgel, az alföldi lelkekkel, szivekkel megismertessem Esztergomot s átérzettem azt a nagy horderejű jelentőséget, melyet ma, csonkaságunkban Esztergom a magyar katolikusoknak jelent. (Minden tapasztalatomat, benyomásaimat a sík rónához szokott, tágra nyitott szemmel néztem ott s úgy is óhajtom festeni, leírni.) Mielőtt ezt teszem, közlöm dr. Köhalmi, Esztergom város idegenforgalmának irányítója tollából eredő általános irányu tanulságos leírását Esztergomról kivonatossan.

A természet pazar szépségeit, a szellemi alkotások gazdag kincseit alig örzi még város szerencsésében és egyben méltóbban, mint Esztergom.

Ez a város hazánk történelmének vetülete, Nincs a magyar sorsnak az a dicsőséges, vagy tragikus korszaka, melyben Esztergom nem ragyogott, vagy nem vérzett volna, melyből büszke vagy figyelmeztető emléket nem őrizne falai között.

Keletkezésének története az őskorból indul el. A római imperium alatt jelentős táborhely volt. A Krisztus utáni századokban is találkozunk Ostering — Osztrigom — Strigonium nevével, melyből a mai Esztergom elnevezés credt. A honfoglaló Árpád nemzetség szállás birtokához tartozó Esztergom Géza alatt fejedelmi székhely lett s ettől az időtől kezdve IV. Béla koráig az ország fővárosa, királyi és érseki

székváros A tatár pusztítás után Esztergom — ezentul érseki székváros — jelentőségéből mit sem veszített. Különösen a reneszánsz kor nagy primásai alatt érte el virágzásának tetőpontját, melynek maradandó emléke Bakócz Tamás 1507-ben épült márvány kápolnája. A mohácsi vész követő országbomlás 1543-ban Esztergomot is török kézre juttatta s a 140 éves török uralom alól csak rövid 10 évig szabadult fel ideiglenesen (1595 — 1605). A város, a primás és a káptalan távolléte miatt a felszabadítás után csak lassan népesedett be. A fokozatos fejlődést Rudnay Sándor primás és a káptalan 1820-ban való visszatérése biztosítja. Rudnay primás kezdte meg a mai főszékesegyház építését, mely 1822-től rövidebb megszakításokkal 1869-ben nyert befejezést.

A város történelem előtti szerepét a muzeumban őrzött leletek tanúsítják. A történelmi idők bizonyítékai is bőségesen rendelkeznek. Páratlan jelentőségűek a középkori kultúránk bizonyítékaként felbecsülhetetlen értékűek: dr. Leopold Antal prelátus kanonok alapos történelmi tanulmánya és meggyőző adatai alapján az 1934. évben megindult várhegyi ásatások csodálatos leletei.

Az ezeréves magyar múlt naplényes és viharos századai az esztergomi várhegy falaiba égették nyomukat. A szemlélő csak ereszi magára a kövek, a falak, a szinek hatását s lelkében egy nagyra hivatott és hihetetlen erőfeszítések elé állított nemzet életét látja itt, Kelet és Nyugat vihar-sarkában.

A várhegyen a bazilikában a magyar nemzeti nagyságnak ereje és a 900 éves kereszténység lehelete zsongja körül lelkünket. Maga a bazilika újabb, de az ezeréves emlékek környezeté késszólásánál szebben hirdetik nemzeti elhivatottságunkat a népek nagy családjában.

A keresztény muzeum hazánk legértékesebb vidéki muzeuma. Képtára, iparművészeti és régészeti gyűjteményében a középkori magyar festészet és faszobrászat emlékeit, olasz képtárában minden iskola és kor elsőrangú példányokkal való képviselőit bámulhatja a szemlélő. Figyelemreméltó a német és németalföldi reneszánsz és barokk képsorozata, ötvösművészeti gyűjteménye is.

A főegyházmegyei könyvtár 140.000 kötetéből legértékesebb a híres Jordánszky hódex, az első magyar biblia-fordítás.

Amit Esztergom az évezredek magyar multból kövekben, festészetben, drágaságokban élénk tár, az nemzeti kultúránk miniatűr tükré.

Az új Esztergom, mint a trianoni végvárak osztályosa, erejének végső megfeszítésével küzd, hogy a mult kötelező

Esztergomi emléksorok...

(„Krasznahorka büszke vára” dallamára...)

Esztergomi Vaskapunál
 Leszállt a Turulmadár,
 Nagy-Asszonyunk szobra fölött
 Szárnya-szögve eltűnődött:
 „Mért oly kihalt, mért oly árva?”
 A magyarok szép országga?

Nagyasszonyunk vigasztalta,
 Halk szavával azt sugallta:
 Oltan áll a Hármashalom,
 Nincs a földön oly hatalom,
 Ami neked utadban áll,
 Hogy átrepülj Turul madár!

Turul madár szárnya rébben
 S a vándorló fellegekben
 Észak felé elviharzott,
 Meglátni a magyar sorsot
 Néma könnyet, rabbilincset,
 Az elrabolt ősi kincset

És ha mindent körül néztlél,
 Tátra felett elrepültél.
 Gyere vissza Vaskapuhoz,
 Mondjad meg, a jövő mit hoz?
 Magyar hittel várnak-e még?
 Nem halt-e ki a reménység?

Turul madár meg is tette,
 Kassa felől azt üzenté:
 Rákócziak lobogója,
 Rab magyarok szószólója,
 Fennen villog, lobog szépen
 Csillagtalan magyar éjben.

Esztergom, 1936. augusztus hó 25.
 Harsányi László
 főjegyző.

erejével itt a határszálen is őrt álljon és hivatását feljessitse. A parkányi járás és a környező vidék elszakításával gazdasági föleterejében végzetesen megfogyalkozott. Új utakat kellett keresnie. Az Isten áldotta természeti szépsége, thermál vizü forrásai és kultur-históriai jellege — mint adottságok — a fürdő, nyaraló és iskolaváros gondolatának megvalósítására készítette a város vezetőségét.

A történelmi környezet és mint a magyar katolicizmus központja az ifjúság valláserkölcsi nevelésére az ország legelső iskolavárosává avajta. Az érseki leánynevelő intézet gimnáziuma, tanítónőképző-intézete polgári és elemi iskolája, modern internátussal a leánygyermek, a bencés gimnázium, a városi reáliskola, a ferencesek reálgimnáziuma és az érseki tanítóképző — utóbbi három korszerű internátussal — a fiugyermekek részére biztositja a hazafias és a vallásos nevelést.

Esztergom, a magyar nemzeti mult őszinte feltárója és hűséges őre az idegen szemlélőnek még bőségesebben tárja ki szépségét, gazdagságát, történelmi és szellemi kincseit. Ide kell jönnie annak, aki a város multján keresztül hazánk multját ezeréven át ismerni akarja. Ide kell jönnie, aki a magyar sors jelenét e város erőfeszítésén keresztül látni akarja, hogy a magyar erőt merítsen a jövő nehéz feladataira és bizó reménységet az örök magyar elhivatásra; ha pedig idegen, lás-sa, hogy ezeréven át itt e nemzet mindig teljesítette roppant kötelességét Európa legnehezebb örhélyén, Nyugat és Kelet kapujában.

1936. szeptember hó 11.

Harsányi László
 főjegyző.

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

XI. Pius pápa megrendítő szózata a világbolsevizmus veszedelméről

A világ legmagasabb erkölcsi fórumáról lelkeket megrendítő szavak áradtak szét: mártírokhoz és sátáni gonoszságok bűntetteihez, kökemény szívű közömbösökhöz és jövőjüket kétségbeesetten féltő millióihoz a pusztulás szörnyetegeitől fenyegetett emberiségnek XI. Pius pápa beszélt — nemcsak az ötszáz spanyol menekülthöz, akik odavitték fájalmukat és sebzett szívüket a pápai trónus elé — hanem az egész világhoz.

A nagy keresztes háborúk papáinak az egész akkori világot megmozgató erkölcsi hatalma elevenedett meg az örökéletű Egyház fejének beszédében: „vagy megtisztultok, aszerint éltek és cselekedtek, vagy pusztulás vár rátok.”

A megdönthetetlen igazság árad a pápa szavaiból, amikor a szkeptikusok meggondolatlan kijelentéseire felel: „Tegyetek lehetővé oly társadalmat, amely minden tekintetben teljes szabadságot ad a katolikus vallásnak és Egyháznak s megszűnik a veszedelem, amely titeket jövőtökben, életetekben, művelődésükben és művészetekben olyan gonosz elszántsággal fenyeget.”

A félrevezetések és a lélek-mérgezések veszedelmén át is győznie kell a történelmi jelentőségű beszédnek. Győznie kell, ha a keresztény világ keresztény akar maradni s ha a szenvedésektől gyötört spanyol mártorik sorsából tanulni akar.

A Szentatya megemlékezett azokról a borzasztó üldözésekről, amelyeknek emlékeit a spanyol menekültek még ma is magukon viselik: kifosztották őket mindenükből, halálra keresték őket városokban és falvakban, az emberek lakásán és az erdők magányában: amint az apostol látta az első vértanukat, akikről a következő büszke és nagy kijelentést tette: „Ezekre a világ nem volt méltó.”

Hangsúlyozta a pápa, hogy a spanyolországi szenvedők az Istennek olyan ellenszolgáltatást nyújtottak azokért az istenkáromló cselekedetekért, amelyek Spanyolországot ma elborítják, amely gondviselés-szerűen jött a mai időben, amikor hallanunk kell a borzasztó kiáltást: Isten nélkül, Isten ellen! Értékes emlékek, szent ereklyék, méltóság, szentség, templomok, jótékonyág, tudomány, szeretet; és ezenkívül püspökök, papok és világiak, tiszteletreméltó öregség, az élet legelső virágjai, a sir szentsége és ünnepélyes csendje is áldozatul esett, valamint elpusztult a legbarbárabb legkegyetlenebb módon ebben a soha nem látott féktelen áradásban, amelyet szinte hihetetlenül vad és kegyetlen erők mozgatnak. Nem méltóak ezek az erők nemcsak az emberi

méltóságához, de magához a legnyomorúságosabb és legmélyebb süllyedt emberi természetéhez sem.

A legszentebb testvériség

Hangoztatta a pápa, hogy ehhez még hozzájárul az, hogy a mostani borzalmas viszonyok között a testvérek gyilkolják a testvért. A háború mindig még a kevésbé szomorúbb felvételekben is embertelen és borzalmas dolog: az ember, aki halálra keresi az embert, hogy minél nagyobb számban meggyilkolhassa, hogy kárt tegyen benne és vagyonában, egyre hatalmasabb és gyilkosabb eszközökkel. Mit szólunk akkor a testvérek közötti háborúhoz?

Ezután a pápa a következőket mondotta: Van azonban még egy más testvériség is, amely végül szentebb és értékesebb a hazafias és az emberiség testvériségénél és ez az, amely kereszténységben egyesíti az embereket a keresztény egyház misztikus testében. És éppen ez a tiszta testvériség, amely a keresztény Spanyolországot megteremtette, szenvedett legjobban és szenved még ma is a jelenlegi szerencsétlenség közepette. Mondhatnám sátáni módon gyújtották fel a szomszédos Spanyolországban annak a gyűlöletnek és vad üldözésnek lángját, amelyet kimondottan a katolikus egyháznak és vallásnak tartanak fenn, mint egyetlen igazi akadályt ahhoz, hogy kitörhessenek minden fennálló rend megdöntésére azok az erők, amelyekből már izelítőt kaptunk Oroszországtól Kináig, Mexikótól Dél-amerikáig, Ez az a kísérletezési készülődés, amelyet megelőz és szüntelenül kísér a kitarló és ügyes propaganda az egész világ meghódítására azoknak a képtelen és romboló eszméknek, amelyek miután félrevezették és felzavarták a tömeget, célul tűzték ki azok felgyverzését és minden emberi és isteni érzés elleni irányítását, ami végzettszerű szükségesség alapján be is fog következni, még pedig a legrosszabb körülmények között, ha hamis számítások és érdekek, romboló vetélkedések, az egyéni előnyök önző szerzése miatt mindazok, akiknek kötelességük volna védekezni, elmulasztják a védekezést, amely talán már ugyis nagyon elkészt.

A pápa végül köszönetet mondott mindazoknak, akik igyekeztek Spanyolországban az emberiség nevében közbelépni. Azoknak pedig, akik ugyan gyűlöletes és kegyetlen üldözésekkel még a pápa személye ellen is fordultak — a pápa nem mondhat mást, mint azt, amit a sokszor oly nehezen teljesíthető isteni parancs mond:

— Szeretni őket, szeretni őket különös könyörületességgel és minthogy mást nem tehetünk, imádkozni értük, imádkozni, hogy visszatérjen hozzájuk az igazság tiszta megvilágítása, megnyíljon szívük a kö-

zös jó keresésére: imádkozni, hogy visszatérjenek az Atyához, ki vágyakozva várja őket és nagy ünnepet fog ülni visszatértükkor és imádkozni, hogy legyenek velünk akkor, amikor amikor nemsokára Spanyolország felett ismét a béke szivárványa fog feltűnni, hogy ennek a szép és nagy országnak boldog üzenetet hozzon.

Ilyenek is megtörténhetnek a művelt XX. században

Kezünk ökolbeszorul, szívünk a fájdalomtól reszket, arcunkat a szégyen pirja festi pirosra, amikor a spanyol nemzetközi banditák vadállatias örvongását olvassuk. Hova sülyedhet az istentagadó, tekintélyt nem ismerő, az ördögtől megszállt ember!? Milyen pokollá tudják változtatni a föld színét, ha felkorbácsolják és szabadjára eresztik a bűnös indulatokat!? Az emberi elvetemültségnek és kegyetlenségnek ríkió esetét hozza el hozzánk az alábbi hír:

Akasztott gyermekek az „Uruguay hajón

A barcelonai kikötőben, az ellenforradalmárok börténévé berendezett, hírhedt „Uruguay” nevű hajón a spanyol „népfőnt” legborzalmasabb bűntetteit is túlhaladó szörnyű események történtek. Az uszó börtön szerencsétlen foglyait embertelen testi és lelki kínzásokkal gyilkolják halomra az anarkisták. Szerdán 44 foglyot hurcoltak a partra és válogatott kínzásokkal ölték meg. Az irami vereség miatt örvongó anarkista-kommunista banditák két cserkészfiút a tengerbe dobtak és célba lőttek rájuk, 21 asszonyt és leányt a parton kiszolgáltattak a fékevesztett csöcseléknek s aztán legyilkolták és máglyán elégették a szerencsétlenek megcsontított holttestét. Az árbócok között kifeszített kötélén kilenc gyermeket akasztottak fel és a szülőknek végig kellett nézniök gyermekeik borzalmas halálát.

Több szülő beleőrült a fájdalomba, néhányan kétségbeesésükben rátámadtak a gyilkosokra. Ezeket agyonlőtték, a többiekkel a lábukra kötött nehez sulyokkal a tengerbe dobták.

Hónapok óta tart az öldöklés és mészárlás a művelt Spanyolországban. Az egész világ megdöbbenve néz a kommunista háború indítását sürgeli a népek rendjét és berendezését felforgató, gyilkos banditák ellen.

És ugyanekkor Pestvármegye közgyűlésén hihetetlen vakmerőséggel fel mert szólalni a szociáldemokrata párt egyik vezetője, s a keresztény törvényhatóság előtt gonosz cinizmussal kijelentett, hogy „a magyar szociálisták rokonszenve a spanyol kommunista-kormány mellett van.”

A szörnyű és az egész szociálista gondolkodást teleplező beszédre a törvényhatóság tagjai azt kiáltották, hogy „temp-

lomrablók, gyújtogatók, gyilkosok, hazaárulók” és belefojtották a szót Propperbe; A főispán kemény szavakkal oktatta ki a vörös vezérharcost. Ez azonban nem elég. A keresztény magyar társadalom és a magyar munkásság nevében is szigorú, pártatlan intézkedést kérünk és követelünk a vörös banditák kalózkodása ellen. Az országot egy Trianonba, a magyar népet egy szörnyű nyomorba rántották bele, újabb kísérletezést és erre vezető földalatti titkos aknamunkát sem a szabadkőműves felforgatóknak, sem ikertestvéreiknek, a vörös hóhéroknak nem engedhetünk meg. A kormány sürgős eljárását kívánja az egész magyar nép!

Katolikus Nap. Az orosházi esperesi kerület katolikus táborára szeptember 20-án nagyszabású katolikus seregszerület tart Orosházán. Mint értesülünk, félvármegye katolikus polgársága vesz részt az impozánsnak ígérkező ünnepségen, amelyet az egyházmegye főpásztora: dr. Lindenberger János apostoli kormányzó vezet. Kitűnően összeállított program — országoshírű szónokok beállításával — nagy vonzótót gyakorol a vidék katolikus népére.

Gömbös Gyula miniszterelnök utókurán Münchenben pihen. Orvosai remélik, hogy a súlyos vesebántalmak enyhülnek, s a miniszterelnök pár hónap alatt teljesen visszanyeri régi munkaerejét.

Örömhírt küld az Alispán az endrődieknek. A vármegyei kisgyűlés alkalmával Gyulán járt Apát urral azt az üzenetet küldte az endrődieknek, hogy „az aszály elmúltával teljesítheti kérésüket, s a község és öregszőlők között régi keskeny utszakaszt hamarosan felszedeti és szélesebb méretben át rakatja.” Az Apátnak arra a kérdésére, hogy mit kell érteni a „hamarosan” szó alatt, azt felelte az Alispán ur, hogy mielőbb, de legkésőbb a tavasszal. Az Apát azt jegyezte meg, hogy „ilyen hírhordás”-ra máskor is kapható.

Választás a vármegyén. Szeptember 30-án tartja nyári közgyűlését Békésvármegye Törvényhatósága, amikor betöltés alá kerül dr. Pálka Pál nyugalmazott régi főbírák öröke: a gyomai főszolgabírói állás is. Mint halljuk két pályázó indul: dr. Sorbán Jenő h. főszolgabíró és Bakoss József tb. főszolgabíró. Itt-ott emlegetik, hogy dr. Heinrich Dezső tb. vármegyei főjegyzőt is kérték nagyszámú hívei a pályázat benyújtására, de úgy tudjuk, hogy az egész vármegyében népszerű Heinrich Dezső nem indul, s így dr. Sorbán Jenő megválasztása nagy többséggel történik.

Nyugalombavonult

az endrődi katolikus egyházközség két érdemes tanítónője: öz. Vörös Ferencné sz. Schedel Stefánia és vitéz Farkas Lászlóné Gyuricza Margit. Öz. Vörösné 32 évig tanított Endrődön. Férje is az egyházközség kitűnő tanítója volt, s 1918-ban a „spanyolragály“ áldozata lett. Schedel Stefánia egy hosszú emberöltőn át nagyszerűen betöltött hivatás érdemeivel távozik az iskola katedrójáról. Isten óvja és minél hosszabbra nyújtsa neki a pihenés éveit. Vitéz Farkasné családi körülményei és kisebb foku gyengélkedése miatt kérte nyugdíjaztatását. Mint örömmel halljuk, az iskolai nevelés helyett a családi nevelés fontos ügykört látja el, egyelőre még csak a nyáron született kis fia körül.

A Puztamonostoron

tartott iskolán kívüli népművelési tanfolyamon Bencze Józsefné kondorostanyai tanítónő — mint „mü mama“ — vezetésével öt fiatal endrődi tanítónő vett részt. Mint örömmel halljuk, „hajadonaink“ példás szorgalommal és szép eredménnyel végezték a tanfolyamot, csak egyből hoztak szekundát. Az Apát ur azon kérdésére ugyanis, hogy a nyári kiránduláson melyik szerzett völgyényt, egy sein tudott „igen“-nel felelni.

Hírek a megszállott területekről:

Az egész regát és Beszarábja kukoricatermése elpusztult a szárazság miatt.

Az Adverul című oláh lap felháborodik azon, hogy a magyarok még Bukarestben is hangosan mernek magyarul beszélni.

A bukaresi pályán a Ferencváros labdarugóit az oláh csapatnak drukkoló közönség megdobálta.

A határmenti magyar püspökségek létezését államellenesnek mondja egy oláh napilap, mert csak a revízió céljait szolgálják és megszüntetésüket követeli.

Prókai Rudolf magyar vasuti tisztviselőt, mert a budapesti rádiót halgatta és leányát magyar iskolában taníttatja, az oláhok el akarják bocsájtani hivatalából.

Vaszari Piri és Faragó Ödön művészek munkácsi előadását az ungvári országos hivatal betiltotta.

Az eperjesi városi tanács elhatározta, hogy a katolikus templom előtti parkból eltávolítják a 48-as szabadsághősök emlékművét.

Abból az alkalmából, hogy angol képviselők levelet tettek közre a magyar revízió érdekében a Timesben — írja a Narodni Listy, hogy Csehországot senkisé nem kényserítheti a békés revízióra, de az angol sajtó reményt és nyugtalanságot kelt a Felvidéken.

A szeghegyi svábság most ünnepelte odateleplülésének 150 éves jubileumát, melyen dr. Popp Fülöp evangélikus püspök tartott beszédet és azt mondta többek között, hogy a jugoszláv állam keretében igazi hazát talált a németiség, ahol szabadságban fejlesztheti ki faji értékeit.

T e r e f e r e

Gyomai: Jó reggeli alyámfiak, hová kövélkeznek?

Endrődi: Orosházára menénk az országos vásárra.

Gyomai: Hát aztán vasárnapra nem marad ott a Csizmadia András beszámolójára? Ugy hallom, hogy nagy felvonulás készül!

Kondorosi: Hát iszen meg is érdemli András bátyánk, hogy meghallgassuk. Ugyancsak jól kinőtte magát nemcsak rangban és termetben, de még az ékesszólásban is. Endrődön is kiérett magáért, elhallgaltam volna eslig is.

Gyomai: Hát ami igaz, csak igaz, szörnyen szép gyűléstök volt komáméknak. Egy kicsit irigveltük is, mert hogy hát a járás feje mégis csak Gyoma voina. De hogy tudták azt a sok híres embert megszerezni?

Endrődi? Hát bizony bennünk a Főbíró ur is, no meg a Főispán ur is kísérettel. Szégyen ide, szégyen oda, a mi szép szemünkért alig jönné volna le Endrődre az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke, no meg az Országos Hitelszövetkezet vezérigazgatója, ha nem lett volna jó párifogónk.

Kondorosi: Büszkék lehetnek bátyámuramék, hogy Endrődre a magyar gazdák olyan kiváló vezeterei letöltek. Csak azt nem értem, hogy akadhatott mégis maguk között olyan kőfic, aki le akarja beszélni a gazdákat a részvételről?

Endrődi: Hát ecsém, régi nőia az, hogy a teherhordó számár nem áll ki futtatni angol telivérrel. Akiülthon a népvezér szerepét szereli játszóni, nem szívesen veszi, ha nálánál sokkal okosabb és a népért évtizedek óta becsülettel dolgozó emberek világosítják fel a falu népet.

Gyomai: Csak azt csodálom, hogy még akadnak olyanok, akik hallgatnak az ilyen szószátyárookra. Mindig azt kiabálják, hogy nekünk csizmaszkövet kell, aki vér a mi vértünköl. Ez ismeri a parasztember baját, ez nem vezeli félre, ez nem zsarolja ki, ez segít rajta. És most jobb nekik a lakcipős kiscgazda politika, mint Csizmadia András izigvérig magyar gondolkodása?

Kondorosi: Pedig, ha eszmál akartak, András bácsinál tekintélyes firmát láthattak volna! A csizmaszárba belefért volna az István sógor Mátéval, meg az öreg Csesztákkal együtt és onnan kiabálhatták volna, az uri kiscgazdáknak, hogy „ill a

kiscgazda politika, ill a kiscgazda tudomány és az igazi népszerűtel Pisia urfi!“

Endrődi: Ez mind igaz. Ha nem szégyelnék, be is vallának. Azonban tudják azt az endrődi gazdák is, hogy a jó kortespiz sok embernek uj elvet adott már. Nem is sokat adnak rájuk. Ugy vannak, mint a szarvasi rendőr a Vaszkó sógorral. Ráripakodott, hogy Szarvason este meg kell gyújtani a kocsilámpáit, nem tudja kend? — Tudom én, feleli a sógor. Hát akkor miért nem gyújtja meg? Hát azért — mondá ő, mert a ló mind a két szemére vak, ozt úgy se látja a világol. — Az már más... nyugodott meg a rendőr. így már mehet. — Hát ill is úgy van. Akik vakok, azokat még telebeszélhelik minden bolondgombával, akik látnak, azok meg csak nevetik az erőlködésüket.

Gyomai: Ugy látszik, hogy a megyei kiscgazda ujság is Endrődről kapta az adatokat. Gondolták, hogy Gyula elég messze van, lehet lóditani sokat, úgy sem jönnek rá. De a Várju-József komám nem hagyta az igazságot, ozt amugy megadta nekik.

Kondorosi: Hát a füllenéshez is érteni kell, mert hamar utoléri az ilyen fickól, akár a sánta kutyát. Hogy lehet józan ésszel olyat irni, hogy a „vendégeket“ a plebánián 3—4 kiscgazda fogadta, a templomban 84 felnőtt volt, a gyűlésen alig 300 személy „lénfergett“?

Endrődi: Ebből megint tanulunk. Ha valaki egy dologban füllen, hazudik az a másikban is. Ha a megyei kiscgazda lap ilyen valótlanságot bevesz és kinyomtat, nem bizhatunk benne akkor sem, ha politikai dolgokról is ír. — Különben a helyi iudósító úgy látszik nem végezte el a II. elemét, mert ott megtanítanak 100 olvasni. Ő csak 84-ig tudott. — Az ollárkörül és az iparoskresztyében löbben voltak száznál. — Hogy a templom nagy lömegéi hová teszi, arra nem tud felelni a bölcs-Nálhán.

Gyomai: Én nem voltam a templomban, de a gyűlést végighallgattam. Nogyon szép lömeg volt. — A piacféren talán 20—30-an lehettek, akik nem mentek be a községháza udvarára, hanem ellóglak a Dombzög felé. — Hát ez volt az a híres tüntetés.

Endrődi: A körökben olvasták a Magyar Alföldet, mert

nagy csomagokban jött Endrődre. Csak a fejüket csóválták az emberek és nevelték a jeles informátort. — Ugy vótunk vele, mint az egyszeri ember a falubelijével. Távol, ahol nem ismerték, megválasztották képviselőnek. Hamarosan haza ment és ott az állomásnál megkérdezte az öreg baktert: No Jóska bácsi, tudják-e, hogy képviselő lettem? — Tudjuk hát, hogyne tudnánk! — bőlint az öreg bakter. — No és mit szólnak hozzá az emberek? kérdi az uj honatya. — Nem szólnak azok semmit, csak... röhögnek, mondotta mély meggyőződéssel az öreg. — Hát mink is röhögtünk azon a sok sülletlen hazugságon és indokoláson, amit valamelyik endrődi belurágó összefércelt.

Kondorosi: Hát csak azt mondom bátyámuram, hogy máskor is csináljanak ilyen szép gyűlést és kérjék a nagyfejúket, hogy gondoljanak a szegény falusi emberek dolgával is. Vigyázzanak, hogy jó ára legyen a buzának, kukoricának, meg a jószágnak, akkor rendben lesz minden. Mert ez az igazi és zsebbevágó jó kiscgazda politika. —

Gyomai: Ho-hó komám. Most majd mink kövélkeziink. Majd megmutaljuk, hogy Gyoma se kutyabagos. — Nálunk is felnyílt az emberek szeme. Már is megindult a munka. Csináltunk olyan „Hombárt“ a főispán ur támogatásával, hogy az epe rázza kigyelmeteket az irigysegtől. Ozt olyanok is vannak az élén, akik tavaly még más nótát fütyültek, Tanulunk komám és jobban megnézzük Gyomán is, hogy hol találjuk meg a boldogulás útját. Hát majd meghívjuk kendeteket, reméljük, hogy nem maradnak el.

Endrődi-Kondorosi: Ott leszünk, ozt meglátjuk, hogy milyen a gyomai virtus! (Vonalra ülnek).

Magyar diáksors Erdélyben

Az iskolai beiratások előtt a hírhedt magyarfaló Chelé tanfelügyelő értekezletre hívta össze az erdélyi állami és felekezeti iskolák tanerőit. Az állami tanítókat kioktatta a tanfelügyelő, mit kell tenniük és a felekezeti tanítókat, mit nem szabad tenniük. A tanfelügyelő közölte a tanítósággal, hogy a felekezeti iskolák felekezeti ünnepeken nem tarthat szünnapot. Valamennyi növendékről „Tilkos személyi lapot“ kell felfektetni.

Ha a tanuló felsőbb iskolába lép, a tilkos személyi lapot az illető felsőbb iskolához kell továbbítani, ha pedig a tanuló ki marad az iskolából, úgy tilkos személyi lapja az állambiztonsági hivatalhoz kerül.

A Körös-vidék gazda- és munkás rétegének

kivánsága és kérelme a Kormánytól.

Az endrődi 12 pont.

Az endrődi „Gazda- és Munkásnapon” elhangzott köz- és mezőgazdasági szakelőadások nyomán — az összegyűlt több ezer főből álló gazda és munkástömeg az alábbi javaslatok felterjesztését határozta el a m. kir. Kormányhoz.

1. A jobb termény-értékesítés és munkaalkalom biztosítása céljából kéri a Körös hajózhatóvá tételének sürgős megvalósítását.

2. Sürgetik a Tiszántul zárt-buzaterülettelé nyilvánítását és a 80 kg-on felüli prima minőségű buza márkázását.

3. Örömmel látja a falu népe az egészségvédelem széleskörű kiterjesztését, a falusi „egészségvédő-házak” szaporítását, kéri azonban, hogy a kórházi költségek és gyógyszerek árát lényegesen csökkentsék.

4. A mezőgazdasági termelés fokozása és munkaalkalmak létesítése érdekében — a szikes területek javítására u. n. „digózás” céljaira — hosszabb lejáratu, olcsó kamatozású államkölcsönt kérnek.

5. Sürgősen megoldani kérjük az „ármentesítő-társulatok” állami kezelésbe vételét, a társulatok tisztviselőinek állami státusba való beosztását, s így az ártéri munkálatok intenzív megindítását.

6. Mezőgazdasági szempontból okvetlenül szükségesnek és sürgősnek tartják a tűz- és jégkár-biztosítás államosítását, ennek folyamán a kötelező biztosítás elrendelését, s csökkentett biztosítási díjaknak buzaadó formájában történendő beszedését.

7. A közadózottság mielőbbi egyszerűsítésével — kívánják a buzaadó bevezetését és arányosan növekedő kedvezmény biztosítását a sok gyermekes családok részére.

8. Ugyancsak különleges kedvezmény nyújtását kéri a telepítés végrehajtása alkalmával a sokgyermekes munkáscsaládok javára is.

9. A munkátlanságot és kenyéltelőséget elősegítő téli u. n. „inség-munkák” helyett olyan közmunkák (csatornázás, utépítés stb.) megindítását, illetve további kiterjesztését kéri, melyek a dolgozni akaró és jószándéku munkásságnak a megélhetést biztosítják. Fontos, hogy e közmunkákat a munkásság „vállalkozó-szövetkezetei” nyerjék el.

10. A jobb értékesítést szolgálja, ha a „Nónius” fajta mellett a telivér és félvér ló-fajták tenyésztése vezettetnék be Békésvármegyében is, s a nagyobb községek külön törzskönyvezéshez jussanak.

11. A vármegye északi kövesut-gócponthoz: Endrődön rakodó-kikötőt és jelentős államségellyel gabona-központot építtet kéri.

12. A vasuti szállítás és személy-forgalom növekedését lényegesen elősegítené a MAV személy és áru-tarifájának csökkentése.

Közgazdasági hírek

Szállítás külföldre.

Németországba való szállításra különböző aszalt, szárított gyümölcsöt vegyes vaggontételekben keres bármilyen mennyiségben a Tiszántuli Gazdák Értékesítő Szövetkezete Debrecenben (Kossuth u. 44.). — Az árat, minőséget ab Budapest csepeli kikötő kéri megadni. — Ugyancsak ezen szövetkezet vásárol nagyobb fételben ugorkát, zöldpaprikát, nyersfogyasztásra alkalmas paradicsomot, borsót és burgonyát. —

Védett gazdák figyelmébe!

A gazdatartozások rendezése tárgyában kiadott 10.000/1935. M.E. sz. rendelet 24. §. 7. pontja értelmében, ha a „védett birtok” törlesztését felfüggesztették a védettség törlesztését ezen rendelet hatálybalépése előtti időről fennálló hátralékos szolgáltatása elmulasztása okából csak akkor lehet elrendelni, ha a gazdaadós az elmaradt szolgáltatásokat 1936. október 31. napjáig nem pótolja. Méltánylást érdemlő esetekben a bíróság kivételesen megengedheti az adós kérelmére, hogy az elmaradt szolgáltatásokat legfeljebb 1937. évi október 31. napjáig — a bíróság által megállapított időpontokban — részletekben fizesse meg az adós.

A védett gazdaadós tehát hivatalos községi bizonyítvánnyal igazolja, hogy az 1934. és 1935. években a nagy aszály miatt súlyos elemi kárt szenvedett és tartozását emiatt nem fizethette. Ennek birtokában és csatolásával kérje a bíróságtól a tartozás részletekben leendő törlesztését 1937. okt. 31-ig. —

Korlátozni akarják a szekérfuvarozást.

A budapesti szállító-cégek (speditörök) kartellje kialakulásában van és azon dolgozik, hogy az országutakról a mezőgazdák és földművesek szekérfuvarozása tiltassék el és jövőben iparigazolvány alapján — csak a hivatásos kereskedelmi és ipari fuvarozó vállalatok végezhesék az áru-fuvarozást.

Mecsár András képviselő, az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke előterjesztéssel élt dr. Darányi Kálmán földművelésügyi miniszterhez és nyomatékosan felhívta figyelmét erre a földművelő nép nagy rétegének súlyos anyagi kárt jelentő mozgalomra.

Gyümölcskivitelünk jelentős növekedéséről számol be a m. kir. Külkereskedelmi Hivatal. Folyó évben augusztus végéig kiszállítottuk az alábbi mennyiséget: 299 vagon nyári almát, 6023 mázsa körtét, 573 vagon szilvát (tavaly csak 290 vaggont,) 21 vagon korai szőlőt, 7400 vagon őszibarackot, 9400 mázsa görög- és 4200 q. sárga-dinnyét, 407 vagon paradicsomot, 3000 mázsa fokhagymát, 1767 vagon vörshagymát és 20 vagon zöldpaprikát. Kajszinbarackról nem tesz említést a jelentés, viszont jelzi, hogy szilvából még 175 vaggont akarnak kiszállítani Németországba.

A ló kivétel is megindult Németországba. A 100 holdon aluli kisgazdaságok Németországba szülő lóexportját a Hantya Központ intézi. Augusztus második felében a Dunántul több városában tartottak lószorozást. A németek tiszta melegvérű 164—172 cm. magas és 3—8 éves korban levő lovat vesznek át. A lovakért 425—560 pengőt fizettek minőség szerint. Csak a jóhusban levő, jóltartott lovakat vásárolják.

Gabona- és állatpiac. A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet arról számol be, hogy az idén Európában 20 millió mázsával kevesebb buza termelt, mint tavaly. A gabonapiacra a forgalom élénk, mert a kínálat is növekedett, ez azonban némi árcsökkenést eredményezett. Pesti átvételre a 80 kilós tiszavidéki búzát 15.60—15.75 filléres áron jegyzik, — a takarmányárpat 12.50, a zabot 13.60 filléres áron vásárolták.

A sertésvásár az utolsó héten lanyhaságot és némi árcsökkenést jelent. A 130—150 kilós fiatal prima zsirsertést azonban így is 110 filléres áron vették. — A hizott marha ára a környéki vásárokon 55—60, a szoposborjúé 60-80 között mozgott. —

Munkásaink figyelmébe. Az egyházközség gazdasági bizottsága 12—14 holdat feltörni akar a peresi legelőből, mert két év óta csak 52-56 tehénjárást költ le az e környéki lakosság.

Ugy ezt, mint a mellette levő 20 kishold szántót 3 évre dinnye- és veteményföldnek bérbeadja a sokgyermekes szegény munkáscsaládok részére. Jelentkezni lehet Csuvar Mihály gondnoknál, Mészáros János és Németh János egyházközségi tagoknál.

HIRDETÉSEK

Endrőd - Gyomai Takarékpénztár R. T. Endrőd

Fiókintézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratu mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamattal mellett.

Endrődön a Nagyperesdülőben 8 kis hold, Décspáskumon 1 k. hold 266 n. öf föld kedvező fizetési feltételek mellett olcsón eladó. Érdeklődni lehet Békéscsabán, a Békésmegyei Kereskedelmi Banknál.

Kat. Népházban egy üzlet-helyiség kiadó.

SCHUSZTER FERENC áll. vizsg. fogász Gyomán, Mátyás király u. (volt kis templom u.) 6 szám alatt fogászati működését megkezdte. Foghuzás, fogtömés és mindennemű fogpótlás.

Használt téglát, vályogot vesz Csuvar Mihály gondok.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. mindenféle gabonanevelő magas piaci áron vásárol.

ŐSZEL-TÉLEN különösen nélkülözhetetlen minden háztartásban és gazdaságban egy megbízható ÉBRESZTŐÓRA. A mező-turi TAUBER cég köz-tudomásúan csak jóminőségeket hoz forgalomba. Rendeljen levelezőlapon! Jótállással és mérsékelt áron szállít

TAUBER MEZŐTURI Gimnáziummal szemben

A Katolikus Népszövetség Temetkezési Segítőpénztára

utján mindenki könnyíthet az elhalálozás miatt jelentkező gondon, megnyugvást szerezhet magának és családjának

Iratkozzék be tagul

mert ezáltal csekély havi tagsági díj ellenében oly összegű temetési segélyről gondoskodik, amelyből a gyógykezelés, temetés minden kiadása fedezhető. A temetési segélyakciót a nagyváradi egyházmegyei Apostoli Kormányzó ur 1933/1933 sz. alatt jóváhagyta és ajánlja.

Tagfelvétel és a díjak befizetése az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.-nél Endrődön.

Tag lehet minden 14—65 év közötti egyén.

Orvosi vizsgálat nincsen! Legkisebb havi díj 50 fillér.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.”

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Walthier György

Nyomtatta a „Hungária” könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Tekt Sándor.